

ÔN TẬP VĂN MIÊU TẢ

I – MỤC TIÊU CẦN ĐẠT

Giúp HS :

- Nắm vững đặc điểm và yêu cầu của một bài văn miêu tả ;
- Nhận biết và phân biệt được đoạn văn miêu tả, đoạn văn tự sự ;
- Thông qua các bài tập thực hành đã nêu trong *Ngữ văn 6*, tập hai, tự rút ra những điểm cần ghi nhớ chung cho cả văn tả cảnh và văn tả người.

II – NHỮNG ĐIỀU CẦN LƯU Ý

1. Đây là tiết ôn tập về văn miêu tả, sau khi HS đã học và tập làm loại văn này trong suốt học kì II. Qua tiết học này, khắc sâu cho HS một số điểm cần chú ý về văn miêu tả như sau :

Đối tượng được miêu tả : có rất nhiều, nhưng Chương trình Ngữ văn 6 chỉ chia ra hai loại lớn : tả người và tả cảnh. Trong tả người có tả chân dung và tả người trong hoạt động, hành động. Tất nhiên cũng có bài văn phải tả cả người và cảnh, người trong cảnh.

Yêu cầu đối với người viết văn miêu tả : Dù tả cảnh hay tả người thì đều phải vận dụng một số kĩ năng cơ bản. Những kĩ năng đó là : quan sát, tưởng tượng, liên tưởng, so sánh, lựa chọn hình ảnh và trình bày các hình ảnh ấy theo một thứ tự nhất định.

Bố cục của bài văn miêu tả : *Mở bài* thường giới thiệu cảnh hoặc người được tả một cách khái quát. *Thân bài* tả chi tiết đối tượng (cảnh hoặc người hoặc cả cảnh và người) theo một thứ tự nhất định. *Kết bài* thường nêu lên nhận xét, cảm nghĩ về cảnh hoặc người đã tả.

2. *Ngữ văn 6*, tập hai nêu lên bốn bài tập thực hành. Mỗi bài theo một ý đồ nhất định.

Bài tập 1 : Hướng HS tìm và nhận ra các đặc điểm nổi bật của một đoạn văn tả cảnh cụ thể (lựa chọn các hình ảnh tiêu biểu, so sánh, liên tưởng, nhận xét độc đáo,...).

Bài tập 2 : Luyện cho HS ôn về dàn ý của văn tả cảnh, có gợi ý.

Bài tập 3 : Lựa chọn các chi tiết, hình ảnh và sắp xếp chúng trong văn tả người (tả một em bé mới tập đi, ngây thơ, bụ bẫm,...).

Bài tập 4 : Nhận diện, so sánh đoạn văn tự sự và đoạn văn miêu tả qua hai văn bản cụ thể *Bài học đường đời đầu tiên* và *Buổi học cuối cùng*.

Hai đoạn văn bản đọc thêm (một đoạn thơ và một đoạn văn xuôi) : một đoạn tả cảnh và một đoạn tả người.

III – TIẾN TRÌNH TỔ CHỨC CÁC HOẠT ĐỘNG DẠY – HỌC

Hoạt động 1. Nêu những yêu cầu cần nắm vững về văn miêu tả nói chung.

Bước 1 : Do HS đã được học và tập làm văn miêu tả, cho nên GV có thể bắt đầu bằng việc yêu cầu các em so sánh và nhận xét những điểm giống và khác nhau giữa văn tự sự và văn miêu tả, giữa văn tả cảnh và văn tả người.

Bước 2 : Từ việc trả lời của HS, GV đặt vấn đề : thông qua các bài tập sau đây, sẽ ôn tập lại những điều cần nắm về văn miêu tả.

Hoạt động 2. Nêu yêu cầu của các bài tập và giao nhiệm vụ cho HS.

Bước 1 : Tùy vào thời gian GV có thể hướng dẫn HS lần lượt làm từng bài tập, nhưng nếu ít thời gian thì có thể chia nhóm, mỗi nhóm làm một đến hai bài tập.

Bước 2 : Cho HS trình bày kết quả tìm hiểu các bài tập. Hướng dẫn HS trao đổi, góp ý, bổ sung.

Bước 3 : Hướng dẫn HS rút ra nhận xét về nội dung, ý nghĩa của từng bài tập đã trao đổi.

Bước 4 : Rút ra ghi nhớ.

IV – GỢI Ý GIẢI MỘT SỐ CÂU HỎI, BÀI TẬP

Bài tập 1

Một đoạn văn miêu tả hay cần phải thoả mãn một số yêu cầu sau :

– Lựa chọn được các chi tiết, hình ảnh đặc sắc, thể hiện được linh hồn của cảnh vật ;

– Có những liên tưởng, so sánh, nhận xét độc đáo ;

– Có ngôn ngữ phong phú, biết diễn đạt một cách trôi chảy, lưu loát,... ;

– Thể hiện rõ tình cảm và thái độ của người tả với đối tượng được tả.

Từ các yêu cầu này, đối chiếu với đoạn văn của Nguyễn Tuân để thấy tác giả đã đáp ứng được cả bốn yêu cầu ấy.

Bài tập 4

Chọn ra hai đoạn văn tự sự và miêu tả trong hai tác phẩm đã học không khó. Cái khó là trả lời câu hỏi : Căn cứ vào đâu mà em nhận ra đó là văn miêu tả hay là văn tự sự ? Hướng dẫn HS tìm câu trả lời bằng cách căn cứ vào hành động chính mà tác giả dùng trong đoạn văn (hành động kể hay tả) :

– Hành động kể thường trả lời các câu hỏi : Kể về việc gì ?, Kể về ai ?, Việc đó đã diễn ra như thế nào ?, Ở đâu ?, Kết quả thế nào ?, v.v...

– Hành động tả thường trả lời các câu hỏi : Tả về cái gì ?, Tả về ai ?, Cảnh (hoặc người) đó như thế nào ?, Có gì đặc sắc, nổi bật ? (bằng hình ảnh nào), v.v...